

Arbeidsnotater

T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

IR 66/4

Oslo, 7. november 1966

PERSONER MED LAVE INNTEKTER. SKATTELIKNINGEN 1962

Av Petter Myklebust

Innhold

	Side
I. Innledning	1
II. Noen merknader om fortolkningen av oppgaver over inntektsfordelingen	2
III. Det statistiske materiale	5
1. Omfang	5
2. Definisjoner	5
IV. Oversikt over den personlige inntektsfordeling 1962	8
V. Personer med lave inntekter ved skattelikningen	13
1. Enkelte generelle merknader	13
2. Inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt	14
3. Inntektstakere med 4 000 - 8 000 kroner i antatt inntekt ...	20
4. Sammendrag	22

I. Innledning

Den årlige skattestatistikken gir blant annet oppgaver over de personlige skattytere gruppert etter størrelsen av antatt inntekt. Dette er hittil de eneste årlige oppgaver i norsk offisiell statistikk som gir generelle opplysninger om hvordan de personlige inntektstakere er fordelt etter inntektens størrelse.

Hvis en sammenlikner inntektstall fra skattestatistikken med gjennomsnittstall for lønninger i lønnsstatistikken, merker en seg at det er svært mange personer som har en lavere antatt inntekt enn gjennomsnittslønnen i ulike næringer. Tar en f.eks. for seg lønnsstatistikken for 1962, finner en at den gjennomsnittlige beregnede årsfortjeneste for voksne menn i industrien var 16 351 kroner. Ifølge skattestatistikken for 1962 var gjennomsnittlig antatt inntekt pr. personlig skattyter 13 299 kroner¹⁾. Det var videre 1 016 090 skattytere eller 68,5 prosent som hadde en lavere antatt inntekt enn 16 000 kroner. Hele 175 846 personlige skattytere hadde en antatt inntekt på under 4 000 kroner. Det vil si at 12 prosent av de personlige skattytere hadde en antatt inntekt som var mindre enn en fjerdedel av gjennomsnittslønnen i industrien.

Et spørsmål som stadig er blitt stilt i denne forbindelse er følgende: Gir de lave inntekter som kommer til syne i skattestatistikken uttrykk for levestandarden til disse personene? Og et annet spørsmål som stilles er dette: Hvilke deler av befolkningen er det som finnes i de laveste inntektstrinnene?

Finansdepartementet og senere Skattekomiteén av 1966 har bedt Statistisk Sentralbyrå om å se nærmere på disse problemene. Noe fullstendig svar på spørsmålene har en ikke kunnet gi. Men Byrådet har bearbeidd et likningsmateriale for 1962 basert på snautt 12 000 personer og mener at en på grunnlag av dette materiale kan belyse visse sider av problemene. Resultatet av undersøkelsen er tatt med i dette notatet. Notatet inneholder også visse generelle merknader når det gjelder fortolkningen av en inntektsfordelingsstatistikk.

Det må understrekes at de statistiske data som notatet inneholder ikke kan tas som eksakte tall. Tvertimot må det regnes med relativt store feilmarginer på endel av spesifikasjonene. Dette skyldes at oppgavene er basert på en relativt liten del av befolkningen. En har likevel valgt å gi resultatene slik de er framkommet ved bearbeidningen, idet en antar at de vil gi et bilde av den riktige størrelsesorden.

---

1) Det kan beregnes flere gjennomsnittstall for antatt inntekt pr. personlig skattyter på grunnlag av skattestatistikken. En har her basert seg på tabellen over de personlige skattytere ved stats- og kommuneskattelikningen etter inntektstrinn (tabell 9 i Skattestatistikken 1962).

II. Noen merknader om fortolkningen av oppgaver over inntektsfordelingen

I teoretiske drøftinger i økonomisk litteratur er det stort sett enighet om at inntekten ikke er et eksakt mål for levestandarden. Det blir pekt på at flere av de ytre betingelser utenom inntekten ikke er de samme for alle personer og at dette vil ha virkning på hvordan levestandarden blir vurdert. F.eks. gjelder dette prisene som kan være forskjellige, og det utvalg av varer og tjenester som tilbys vil også kunne variere.

Dessuten vil forskjellige personer ofte ha ulik oppfatning om hva som skaper en høy levestandard. Selv om de ytre betingelser (priser, etterspørselsmuligheter, inntekter etc.) er de samme for to personer, vil det således kunne tenkes at den ene får sine spesielle ønsker oppfylt billigere enn den annen og dermed - ut fra sin subjektive vurdering - oppnår en høyere standard.

For enkelte av de argumenter som blir brukt ved den teoretiske drøftingen gjelder imidlertid at de neppe utelukker å nytte inntekten som et tilnærmet mål for levestandarden. Andre av argumentene kan en til en viss grad ta hensyn til gjennom definisjonen av inntekten eller gjennom de grupperinger som nyttes i en inntektsfordelingsstatistikk. Alt i alt må en vel kunne si at inntekten i praksis blir akseptert som en grov indikator for levestandarden.¹⁾

Ved fortolkningen av en inntektsfordelingsstatistikk er det imidlertid nødvendig å være merksam på hvordan visse definisjonsspørsmål er løst. En kan summere opp de avgjørende definisjonsspørsmål i 5 punkter.

1) Inntektstakerenheten. I skattestatistikken er inntektstakerenheten skattyteren. Dette betyr bl.a. at inntektene til personer som er fellesliknet er slått sammen. En alternativ løsning ville være å definere personen som enhet. Ektefeller ville i dette tilfelle utgjøre to inntektstakere. Og ungdommer med egen inntekt ville være selvstendige enheter.

Den nærliggende løsning når inntekten skal gi uttrykk for levestandarden, vil imidlertid være å velge husholdningen som inntektstakerenhet. Dermed er det riktignok ikke formulert én presis løsning, idet flere definisjoner av husholdningen kan bli brukt. Det kan f.eks. legges ulik vekt på i hvilken grad personer har felles kosthold, hvordan slektskapsforholdene er, graden av boligfelleskap etc.

---

1) Men inntekten er ikke det eneste mål for levestandarden som kan tenkes. Ett alternativ vil være forbruket, eventuelt forbruket kombinert med oppgaver over formuen ved utgangen av året.

2) Inntektsbegrepet. Definisjonene av ulike inntektsbegrep kan skille seg fra hverandre både når det gjelder omfanget av inntekten og vurderingen av de enkelte komponenter. Skattestatistikken er basert på antatt inntekt ved den ordinære skattelikning. I skattestatistikken generelle inntektsfordelings-tabell for personer brukes antatt inntekt ved statsskattelikningen for dem som er iliknet inntektsskatt til staten og antatt inntekt ved kommuneskattelikningen for dem som bare er iliknet denne inntektsskatt. Inntekten til personer som hverken er iliknet inntektsskatt til stat eller kommune er ikke med. Heller ikke har en med inntekt til sjømannsskattyterne¹⁾. Antatt inntekt vil selvsagt ikke omfatte ikke-skattepliktige inntekter, eksempelvis endel trygdeytelser, gaver og privat understøtting, visse gevinster og enkelte former for nominell verdistigning. En stor del av skattene og trygdeavgiftene vil ikke være trukket fra i antatt inntekt. For å få et bedre mål for levestandarden kunne en være interessert i at den slags overføringer til det offentlige var trukket fra.²⁾

Ved siden av definisjonen av inntektsbegrepets omfang er vurderingsreglene for de enkelte komponenter av stor betydning. Skattestatistikken bygger på skattelikningens vurderinger. Dette betyr f.eks. at det er skattelikningens ordinære avskrivninger som blir brukt som anslag for verdiforringelsen av varige driftsmidler når det gjelder slitasje og elde. Et annet eksempel er vurderingen av inntekt av eneboliger, som blir satt til en viss prosent av formuesverdien.

Skattelikningens vurderingsregler vil i flere tilfelle avvike fra de regler som faktisk blir brukt i foretakenes årsregnskap. Disse regler vil altså kunne representere en alternativ løsning. Et annet alternativ kunne være nasjonalregnskapets vurderingsregler.

3) Forsørgelsesbyrde. Ved en vurdering av inntekten som mål for levestandarden er det selvsagt at tallet på personer som skal forsørges av inntekten vil ha stor betydning. I skattestatistikken har en grupperinger etter skatteklasser. Men skatteklassen gir, bl.a. på grunn av ekstra klassefradrag for alder, uførhet, sykdom etc. ikke et korrekt bilde av forsørgelsesbyrden.³⁾

---

1) Disse skattytere er i det hele tatt ikke med i skattestatistikken tabell over den personlige inntektsfordeling, selv om de er liknet for inntekt eller formue i land.

2) I tillegg til de definisjonsmessige begrensninger av omfanget av antatt inntekt har en de statistiske. Skattepliktige inntekter som ikke kommer til beskatning, reduserer selvsagt verdien av tallene for antatt inntekt som mål for levestandarden.

3) En annen sak er at f.eks. alderdom og uførhet kan gjøre omkostningene ved å oppnå en bestemt levestandard høyere, slik at en ut fra denne synsvinkel kan likestille alderdom, uførhet og forsørgelsesbyrde.

En bedre løsning ville være å knytte definisjonen av forsørgelsesbyrden til husholdningsbegrepet og gruppere husholdningene direkte etter størrelse og sammensetning: Enslige, ektepar uten barn, ektepar med 1 barn osv. En kunne også velge å definere husholdningens størrelse ved hjelp av tallet på forbruksenheter. I tabell 1 er det vist hvordan den såkalte skotske skala (Cathart og Murray's skala) definerer forbruksenheten for en enkelt person avhengig av alder og kjønn.

Tabell 1. Forbruksenheten etter alder og kjønn. Den skotske skala

Alder	Skala for forbruksenheter		Alder	Skala for forbruksenheter	
	Menn	Kvinner		Menn	Kvinner
0 - 1 år	0,20	0,20	8 - 10 år	0,70	0,70
1 - 2 "	0,30	0,30	10 - 12 "	0,80	0,80
2 - 3 "	0,40	0,40	12 - 14 "	0,90	0,90
3 - 6 "	0,50	0,50	14 - 65 "	1,00	0,83
6 - 8 "	0,60	0,60	65 år og over	0,75	0,75

4) Årsinntekt/livsinntekt. Skattestatistikkens inntektsfordeling er, som det meste av all inntektsstatistikk, basert på ett års inntekt. For de fleste inntektstakere vil imidlertid inntekten, både regnet i kroner og i prosent av gjennomsnittsinntekten for befolkningen, kunne variere nokså meget over levetiden. For enkelte vil skiftende konjunkturer spille en stor rolle. I tillegg vil inntekten for mange inntektstakere ha en karakteristisk utvikling etter alder: Relativt lav inntekt i ungdomsårene, stigende inntekt opp til et maksimum i 40-til 60-årene og et fall i inntekten fra noen år før pensjonsalderen eller ved oppnåelse av pensjonsalder. Disse forhold gjør at en kunne ønske å ha oversikt også over livsinntekten til inntektstakerne.

5) Andre finansieringskilder. Formuen vil kunne være en finansieringskilde ved siden av inntekten når det gjelder å gjøre levestandarden høyest mulig. Dessuten kan rikelige kredittmuligheter virke til å jevne ut svingninger i inntekten over tiden. Prinsipielt skulle en kanskje kunne ta hensyn til disse faktorer ved en særegen definisjon av inntekten. Men i forhold til vanlige innteksdefinisjoner er det riktigere å skille ut disse finansieringskildene som egne faktorer som virker inn på levestandarden.

III. Det statistiske materiale

1. Omfang

I alt ble det fra skattelikningen 1962 samlet inn oppgaver for 11 826 personer. Utvalget av personer omfattet to deler. Den første delen omfattet alle personer med minst 80 000 kroner i antatt inntekt ved statsskattelikningen 1961. Oppgaver for ektefellene til disse personer ble også hentet inn. Den andre delen av utvalget omfattet alle personer som bodde i bestemte uttrukne leiligheter i august 1963. Leilighetene var trukket ut på en slik måte at alle leiligheter i riket skulle ha samme sannsynlighet for å komme med i utvalget.¹⁾ En fikk på denne måten med vel 0,5 prosent av landets husholdninger.

Opgavene ble sendt inn av likningskontorene og baserte seg på den ordinære skattelikning for 1962. En fikk dessuten inn oppgavene for 1962 når det gjaldt sjømannsskatten for de uttrukne personer.

De tabeller og data som er tatt med i dette notatet er basert på en "oppblåsing" av de innsamlede utvalgstill. Prinsipielt skulle således de oppgitte data gjelde for hele riket. Som ved alle utvalgstillinger av denne type må en imidlertid regne med utvalgsfeil. Dataene er mer usikre jo sterkere materialet er blitt oppdelt. En har, som nevnt i innledningen, likevel valgt å ta med relativt detaljerte spesifikasjoner, idet en antar at de oppgitte data vil kunne gi et brukbart bilde av størrelsesordenen av tallene.

2. Definisjoner

En har her tatt med en kort beskrivelse av definisjonen av følgende størrelser:

- Husholdningen
- Husholdningsinntekten
- Antatt inntekt
- Husholdningstyper
- Sosioøkonomisk gruppering
- Alder
- Inntektsskattyter
- Inntektstaker

---

1) Prinsippet for utvalgstrekingen forutsatte at en først skulle trekke ut et visst antall kommuner. Det ble brukt den samme framgangsmåten som ved utvalgstrekingen for forbruksundersøkelsen 1958, og utvalget av kommuner var som ved denne undersøkelse. Se publikasjonen "Forbruksundersøkelsen 1958. Første hefte. NOS A 7. Oslo 1960".

Husholdningen er definert lik alle personer som bodde i samme leilighet og hadde samme etternavn. En hadde ikke opplysninger om eventuelt fellesskap i kostholdet som kunne brukes til en alternativ avgrensning av husholdningen. Heller ikke hadde en kjennskap til slektskapsforhold mellom personer med forskjellig etternavn. Framgangsmåten ved trekningen av personutvalget har ført til at avgrensningen av husholdningen ikke alltid svarer til det en ønsket å oppnå. For personer med høye inntekter (80 000 kroner i antatt inntekt 1961) omfatter husholdningen, foruten inntektstakeren selv, eventuell ektefelle og personer som ble forsørget av inntektstakeren ifølge skattelikningen 1962. Således er barn som bodde hjemme, men som ble liknet som selvstendige skattytere, ikke med i husholdningen til personer med høye inntekter. For den del av utvalget som omfatter personer i bestemte uttrukne leiligheter stiller saken seg noe annerledes. Vanligvis vil en her få med også voksne barn i husholdningen. Men utvalget var basert på de personer som bodde i leilighetene i august 1963. Et barn som bodde sammen med foreldrene i 1962, men ikke i august 1963, kom således ikke med i foreldrenes husholdning.

Husholdningsinntekten er definert lik summen av inntekten til alle personer i husholdningen. En har tatt med både antatt inntekt ved den ordinære likning og antatt inntekt ved sjømannsskatteordningen. Disse inntektsbeløp er tatt med uavhengig om det ble iliknet inntektsskatt på beløpene.

Antatt inntekt til hver enkelt person er definert lik antatt inntekt ved den ordinære skattelikning. Her er altså ikke sjømannsinntekten med. Derimot er tatt med inntekt som sjømannsskattyterne eventuelt er liknet for iland. Det samme gjelder inntekt til nullskattyterne.

Husholdningstypen. Ved gruppering av husholdningene etter husholdningstype har en brukt følgende gruppering:

- Enslige
- Enslige forsørgere med barn
- Ektepar uten barn
- Ektepar med 1 barn
- Ektepar med 2 barn
- Ektepar med 3 eller flere barn
- Andre husholdninger

Som barn er her bare regnet forsørgede barn som ikke er behandlet som selvstendige enheter ved skattelikningen. Dette betyr f.eks. at husholdninger som omfatter foreldre, ett forsørget barn og ett barn som bodde hjemme, men som ble liknet for egen inntekt og formue, er tatt med under "andre husholdninger" og ikke under "ektepar med to barn".

Sosioøkonomisk gruppering. Det er brukt følgende gruppering:

Lønnstakere i jordbruk, skogbruk, fiske
 Andre lønnstakere
 Selvstendige i jordbruk, skogbruk, fiske
 Andre selvstendige
 Trygdede
 Pensjonister, personer med formuesinntekt etc.
 Skoleelever
 Personer ikke liknet

Ved denne gruppering har en som hovedregel fulgt opplysningene på selvangivelsens inntektsside. Alle inntektspostene er slått sammen i visse grupper. Den største "gruppen av inntektsposter" for en person definerer personens sosioøkonomiske gruppering.¹⁾ Et unntak fra denne regel utgjør skoleelevene. Denne gruppen omfatter alle som likningskontorene har kalt skoleelever ved spørsmål om yrke. Ved den sosioøkonomiske gruppering ser en altså i dette tilfelle bort fra eventuelle inntekter som skoleelever måtte ha hatt, f.eks. som lønnstakere. En regner med at opplysningene om hvem som er skoleelever ikke er fullstendige, men at endel av dem er kommet med under andre grupper, først og fremst som lønnstakere. Gruppen "personer ikke liknet" omfatter personer som likningskontorene ikke har tatt med i likningen. Årsaken har vært at likningskontoret har hatt kjennskap til at det ikke forelå inntekter som kunne skattlegges, f.eks. p.g.a. sykdom.

Alder. En har brukt følgende inndeling²⁾:

Under 20 år
 20 - 25 år
 25 - 30 "
 30 - 40 "
 40 - 50 "
 50 - 60 "
 60 - 70 "
 70 år og over

-
- 1) Eksempler: For en trygdet utgjorde trygdeinntektene den største inntektsgruppen på selvangivelsen, for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske utgjorde næringsinntekten i disse næringer den største inntekten osv.
  - 2) Som regel er endel av disse aldersgruppene slått sammen i tabeller og tekst.

Definisjonen av alderen følger fødselsåret. Grensene er fastsatt slik: Personer som fylte 20 år i 1962 er med i gruppen 20 - 25 år, personer som fylte 25 år i 1962 er med i gruppen 25 - 30 år osv.

Inntektsskattyter. Som inntektsskattyter er regnet alle som ble iliknet kommuneskatt på inntekt ved den ordinære skattelikning 1962. Sjømannsskattytere som ble liknet for kommuneskatt av inntekt i land er tatt med som inntektsskattytere.

Inntektstaker. Som hovedregel er alle personer regnet som inntektstakere dersom de ble behandlet som selvstendige enheter ved skattelikningen 1962. Fellesliknede ektefeller er regnet som to inntektstakere dersom likningskontoret sendte inn separate oppgaver til Byrået for begge ektefeller. Stort sett vil dette antakelig bety at fellesliknede ektefeller med fordelt skatt er regnet som to inntektstakere.

IV. Oversikt over den personlige inntektsfordeling 1962

Skattestatistikken for dette året viser at av nærmere 1,5 millioner personlige skattytere hadde 290 050 skattytere mellom 12 og 16 tusen kroner i antatt inntekt. (Se tabell 2.)

Tabell 2. Personlige skattytere etter inntektstrinn. 1962¹⁾
Kilde: Skattestatistikken 1962

Antatt inntekt	Skattytere
Under 4 000 kr.	175 846
4 000 - 8 000 kr.	278 191
8 000 - 12 000 "	272 003
12 000 - 16 000 "	290 050
16 000 - 20 000 "	220 490
20 000 - 30 000 "	184 702
30 000 - 50 000 "	50 745
50 000 kr. og over	11 712
I alt	1 483 739

1) Gjennomsnittlig antatt inntekt pr. skattyter: 13 299 kr.

726 040 skattytere eller 48,9 prosent ble liknet for en lavere antatt inntekt enn 12 000 kroner. Av disse hadde 175 846 (dvs. 11,9 prosent av alle personlige skattytere) under 4 000 kroner i antatt inntekt. På den annen side hadde 467 649 skattytere 16 000 kroner eller mer i antatt inntekt. Vel 50 000 skattytere ble liknet for en inntekt mellom 30 og 50 tusen kroner, mens 11 712

eller 0,8 prosent av skattyterne hadde 50 000 kroner eller mer i antatt inntekt. Gjennomsnittsinntekten pr. personlig skattyter var 13 299 kroner.

En må merke seg at personer som ikke var blitt iliknet hverken inntektsskatt eller formuesskatt ble holdt utenfor skattestatistikkens inntektsfordeling. Skattytere som var iliknet formuesskatt, men ikke inntektsskatt, var med i fordelingen, men med inntekt lik null. Sjømannsskattyterne var i det hele tatt ikke med i inntektsfordelingen i skattestatistikken.

Tabell 3. Inntektstakere etter inntektstrinn. 1962.¹⁾
Kilde: Inntektsstatistikken 1962

Antatt inntekt	Inntektstakere
Under 4 000 kr.	417 699
4 000 - 8 000 kr.	334 424
8 000 - 12 000 "	269 103
12 000 kr. og over	779 926
I alt	1 801 152

1) Gjennomsnittlig antatt inntekt pr. inntektstaker: 11 431 kr.

Tallet på inntektstakere fra inntektsstatistikken 1962 inkluderer både nullskattytere og sjømannsskattytere.¹⁾ (Se tabell 3.) I dette tallet er som tidligere nevnt også endel av de fellesliknede ektefeller regnet med som to separate inntektstakere.

Ifølge inntektsstatistikken var det i alt ca. 1,8 millioner inntektstakere i 1962. Av disse hadde ca. 780 000 eller 43,3 prosent 12 000 kroner eller mer i antatt inntekt. 14,9 prosent av inntektstakerne hadde mellom 8 000 og 12 000 kroner i antatt inntekt, 18,6 prosent hadde mellom 4 000 og 8 000 kroner, og hele 23,2 prosent hadde under 4 000 kroner i antatt inntekt. Gjennomsnittsinntekten pr. inntektstaker var 11 431 kroner.

Mange av inntektstakerne hørte til en husholdning som omfattet flere enn 1 inntektstaker. En gruppering av inntektstakerne etter husholdningens samlede inntekt (inklusive sjømannsinntekten) reduserer vesentlig tallet på inntektstakere i de laveste inntektstrinn. (Se tabell 4.)

1) Men oppgavene over antatt inntekt omfatter bare inntekt ved den ordinære likning.

Tabell 4. Inntektstakere etter størrelsen av antatt inntekt og størrelsen av husholdningsinntekten, 1962

Kilde: Inntektsstatistikken 1962

Inntektstakerens antatte inntekt	Under 4 000 kr.	4 000 - 8 000 kr.	8 000 - 12 000 kr.	12 000 kr. og over	I alt
Husholdningsinntekten					
Under 4 000 kr.	171 358	.	.	.	171 358
4 000 - 8 000 kr.	29 453	164 780	.	.	194 233
8 000 - 12 000 "	33 832	22 688	144 277	.	200 797
12 000 kr. og over	183 056	146 956	124 826	779 926	1 234 764
I alt	417 699	334 424	269 103	779 926	1 801 152

Over 1,2 millioner av inntektstakerne eller 68,6 prosent hørte til en husholdning med 12 000 kroner eller mer i samlet inntekt. 171 358 eller 9,5 prosent av inntektstakerne hørte til en husholdning som hadde under 4 000 kroner i husholdningsinntekt.

Av inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt var 183 056 eller 43,8 prosent medlem av en husholdning med minst 12 000 kroner i samlet inntekt. 43,9 prosent av inntektstakere med mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt hørte til en husholdning med en husholdningsinntekt på 12 000 kroner eller mer.

Tabell 5. Inntektstakere etter størrelsen av antatt inntekt og etter alder, 1962

Kilde: Inntektsstatistikken 1962.

Inntektstakerens antatte inntekt	Under 4 000 kr.	4 000 - 8 000 kr.	8 000 - 12 000 kr.	12 000 kr. og over	I alt
Alder					
Under 20 år	68 655	49 153	16 716	2 989	137 513
20 - 25 år	46 567	31 641	31 046	26 868	136 122
25 - 30 "	21 495	14 928	16 917	60 111	113 451
30 - 40 "	36 242	28 072	36 219	179 682	280 215
40 - 50 "	49 420	39 623	48 371	217 022	354 436
50 - 60 "	54 780	51 571	52 152	168 883	327 386
60 - 70 "	62 322	54 556	42 601	94 122	253 601
70 år og over	78 218	64 880	25 081	30 249	198 428
I alt	417 699	334 424	269 103	779 926	1 801 152

Av de ca. 1,8 millioner inntektstakere var nærmere 1,1 million (eller 59,7 prosent) mellom 25 og 60 år (se tabell 5). Til disse aldersgrupper hørte de fleste

(eller 80,2 prosent) av inntektstakere med 12 000 kroner eller mer i antatt inntekt. I de laveste inntektstrinnene derimot var det sterk overvekt av yngre og eldre inntektstakere. Av ca. 418 000 inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt var 61,2 prosent enten under 25 år eller 60 år eller mer. Av ca. 334 000 inntektstakere med 4 000 - 8 000 kroner i antatt inntekt hørte 59,9 prosent til de samme aldersgrupper.

Tabell 6. Inntektstakere etter størrelsen av antatt inntekt og etter sosioøkonomisk gruppering, 1962

Kilde: Inntektsstatistikken 1962.

Inntektstakerens antatte inntekt	Under 4 000 kr.	4 000 - 8 000 kr.	8 000 - 12 000 kr.	12 000 kr. og over	I alt
Sosioøkonomisk gruppering					
Lønnstakere i jordbruk, skogbruk og fiske	15 920	13 532	8 756	12 140	50 348
Andre lønnstakere	203 599	161 818	167 380	615 398	1 148 195
Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske	28 063	48 358	42 787	47 401	166 609
Andre selvstendige	16 589	12 956	15 527	75 134	120 206
Trygdede	116 025	75 425	11 542	1 593	204 585
Pensjonister, personer med formuesinntekt etc.	14 011	22 335	23 111	28 260	87 717
Skoleelever	4 179	-	-	-	4 179
Personer ikke liknet	19 313	-	-	-	19 313
I alt	417 699	334 424	269 103	779 926	1 801 152

Av ca. 50 000 lønnstakere i jordbruk, skogbruk og fiske hadde 31,6 prosent under 4 000 kroner i antatt inntekt. Resten av disse lønnstakere fordelte seg med 26,9 prosent mellom 4 000 og 8 000 kroner, 17,4 prosent mellom 8 000 og 12 000 kroner, og 24,1 prosent med 12 000 kroner eller mer i antatt inntekt. (Se tabell 6). Av lønnstakere i andre næringer hadde hele 53,6 prosent 12 000 kroner eller mer i antatt inntekt. Men også i disse næringer hadde 17,7 prosent av lønnstakerne en antatt inntekt lavere enn 4 000 kroner, og disse lønnstakere, i alt 203 599, utgjorde nærmere 50 prosent av alle inntektstakere med så lave inntekter.

Blant de selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske var det relativt mange med antatt inntekt under 12 000 kroner. 16,8 prosent hadde en antatt inntekt under 4 000 kroner, mens 54,7 prosent ble liknet for en antatt inntekt mellom 4 000 og 12 000 kroner.

En stor del av de selvstendige i andre næringer (62,5 prosent) hadde 12 000 kroner eller mer i antatt inntekt. Resten av disse selvstendige fordelte seg relativt jamt på de tre laveste inntektstrinnene.

De trygdede var stort sett konsentrert i de to laveste inntektstrinnene. 56,7 prosent hadde under 4 000 kroner og 36,9 prosent mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt.

Av pensjonister, personer med formuesinntekt etc. hadde 32,2 prosent 12 000 kroner eller mer i antatt inntekt, mens 16,0 prosent ble liknet for under 4 000 kroner i antatt inntekt.

Alle skoleelever hadde under 4 000 kroner i antatt inntekt. Pr. definisjon falt også alle personer som ikke var liknet i samme inntektstrinn.

Tabell 7. Inntektstakere etter størrelsen av antatt inntekt, husholdningstype og etter stilling i husholdet

Kilde: Inntektsstatistikken 1962.

Inntektstakerens antatte inntekt	Under 4 000 kr.	4 000 - 8 000 kr.	8 000 - 12 000 kr.	12 000 kr. og over	I alt
Husholdningstype og stilling i husholdningen					
Enslige	109 851	72 835	51 940	69 113	303 739
Enslige forsørgere med barn	5 572	6 170	3 582	9 382	24 706
Største inntektstaker av ektepar uten barn	22 693	44 976	39 800	150 934	258 403
Største inntektstaker av ektepar med 1 barn	5 573	12 539	17 114	116 314	151 540
Største inntektstaker av ektepar med 2 barn	6 569	8 162	14 328	124 119	153 178
Største inntektstaker av ektepar med 3 eller flere barn	7 765	10 150	14 528	93 917	126 360
Største inntektstaker i andre husholdninger	45 173	39 999	51 939	155 635	292 746
Bipersoner ¹⁾	214 503	139 593	75 872	60 512	490 480
Alle inntektstakere	417 699	334 424	269 103	779 926	1 801 152

1) Personer som har lavere inntekt enn minst én annen person i husholdningen.

Størsteparten av alle inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt var enten enslige (26,3 prosent) eller bipersoner i en husholdning (51,4 prosent). (Se tabell 7.) Som biperson er her regnet personer som hadde lavere inntekt enn minst én av de andre personer i husholdningen. Enslige og bipersoner utgjorde også en stor del av inntektstakere med mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt. De fleste inntektstakere med 12 000 kroner eller mer i antatt inntekt var derimot hovedpersoner (største inntektstakere) i husholdninger som omfattet to eller flere personer.

V. Personer med lave inntekter ved skattelikningen

1. Enkelte generelle merknader

Skattestatistikkens oppgaver over den personlige inntektsfordeling representerer en såkalt skjev hyppighetsfordeling, ved at flere enn halvparten av inntektstakerne har lavere inntekt enn gjennomsnittet, mens det er relativt få inntektstakere i de øverste inntektstrinn.¹⁾

Formålet med denne undersøkelsen har vært å studere nærmere inntektstakerne i de laveste inntektstrinnene. Spesielt ønsket en som nevnt å finne svar på følgende spørsmål: Gir de lave inntekter ved skattelikningen uttrykk for levestandarden til disse personer? Hvilke deler av befolkningen er det som finnes i de laveste inntektstrinnene?

I avsnitt II skisserte en generelt endel problemer ved å fortolke en inntektsfordelingsstatistikk, og en summerte opp i 5 punkter hvilke definisjonsspørsmål det burde legges særlig vekt på ved fortolkningen. Ser en på hvilke muligheter en har til å løse disse definisjonsspørsmål på grunnlag av inntektsmaterialet for 1962, kommer en til følgende resultat:

1) Inntektstakerenheten. Materialet gir grunnlag for å gruppere personene i husholdninger. En stor del av personene med lave inntekter 1962 hørte til husholdninger som samlet hadde en vesentlig høyere inntekt, og de kunne derfor antakelig opprettholde en høyere levestandard enn det en kunne vente ut fra deres egen inntekt. Som nevnt under avsnittet om definisjonene, har en imidlertid ikke hatt grunnlag for å definere husholdningene helt slik som en kunne ønske.

2) Inntektsbegrepet. Husholdningsinntekten inkluderer sjømannsinntekten og nullskattyteres inntekt. En har derfor gjennom dette inntektsbegrep fått en mer omfattende oversikt over totalinntektene enn det var mulig gjennom skattestatistikkens antatte inntekt. Men også husholdningsinntekten bygger på skattelikningens (og sjømannsskatteordningens) inntektsoppgaver. Dette betyr at ikke-skattepliktige inntekter er holdt utenfor og at vurderingsreglene svarer til skattelikningens regler. Det er heller ikke gjort forsøk på å korrigere for skattepliktige inntekter som ikke er kommet til beskatning.

3) Forsørgelsesbyrde. Materialet gir grunnlag for å gruppere husholdningene etter visse husholdningstyper som er definert foran.

4) Årsinntekt/livsinntekt. En har ikke oppgaver over livsinntekten. Men grupperingen av inntektstakerne etter alder gjør det mulig å skille ut unge inntektstakere med lav inntekt, og en kan eventuelt forutsette at en viss del av disse vil oppnå høyere inntekt senere.

1) Dette er gjerne et karakteristisk trekk ved personlige inntektsfordelinger.

5) Andre finansieringskilder. De tabeller som ligger til grunn for dette notatet inneholder ikke oppgaver over formuen eller andre finansieringskilder utenom inntekten.

2. Inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt

Tabellene foran har allerede gitt endel opplysninger om disse inntektstakere. I 1962 var det ca. 418 000 inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt. Av disse var 43,8 prosent medlem av en husholdning med over 12 000 kroner i husholdningsinntekt, mens 41,0 prosent hørte til en husholdning som også samlet hadde mindre enn 4 000 kroner i inntekt. Når det gjaldt alderen, var et flertall (61,2 prosent) enten under 25 år eller 60 år eller mer. Den sosioøkonomiske gruppering viste at 48,7 prosent var lønnstakere i andre næringer enn jordbruk, skogbruk og fiske og 27,8 prosent trygdede. Med hensyn på stillingen i husholdningen var 51,4 prosent bipersoner i en husholdning, og 26,3 prosent var enslige.

I det bearbeidde materialet har en gruppert inntektstakerne etter flere av kjennetegnene samtidig. Sammen med de tabeller som er gitt foran, gjør disse grupperinger det mulig å skille ut relativt detaljerte oppgaver over inntektstakerne med under 4 000 kroner i antatt inntekt.

Av de ca. 418 000 inntektstakere med så lav antatt inntekt i 1962, hørte 216 888 eller 51,9 prosent til en husholdning med minst 8 000 kroner i husholdningsinntekt.¹⁾ For de fleste av disse inntektstakere er det antakelig riktig å si at de kunne holde en vesentlig høyere levestandard enn det som kom til uttrykk gjennom deres antatte inntekt.²⁾

Tabell 8 viser hvilke grupper av personer disse 216 888 inntektstakere omfattet.

Tabell 8. Inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt og med husholdningsinntekt lik 8 000 kroner eller mer etter stillingen i husholdningen, alder og skattlegging.

Kilde: Inntektsstatistikken 1962

	Inntektsskattytere	Nullskattytere	I alt
Bipersoner under 25 år	45 771	33 432	79 203
Bipersoner 25 - 60 år	50 630	19 756	70 386
Bipersoner 60 år og mer	14 556	19 112	33 668
Enslige og enslige forsørgere med barn	1 393	3 980	5 373
Andre hovedpersoner under 25 år	597	4 378	4 975
Andre hovedpersoner 25 - 60 år	8 557	14 129	22 686
Andre hovedpersoner 60 år og mer ...	398	199	597
Alle inntektstakere	121 902	94 986	216 888

1) Av disse hørte 183 056 til en husholdning med 12 000 kroner eller mer i husholdningsinntekt. 2) En tar dermed selvsagt ikke standpunkt til hvor "bra" levestandard en kan opprettholde med minst 8 000 kroner i husholdningsinntekt.

i) Den vesentligste del var bipersoner i husholdninger med flere inntektstakere. I alt 183 257 av inntektstakerne hørte til denne kategori, mens resten (33 631) var eneste eller største inntektstaker (hovedperson) i sin husholdning.

ii) Av bipersonene var 79 203 eller 43,2 prosent under 25 år. Antakelig var dette for en stor del ungdom som ennå holdt på med sin utdanning, og som bodde hjemme hos foreldre eller andre foresatte. Resten av bipersonene, 104 054, omfattet antakelig mange hustruer (eller ektemenn) som hadde en relativt liten inntekt i forhold til ektefellens inntekt. Denne gruppe av bipersoner omfattet sikkert også endel andre familiemedlemmer, f.eks. foreldre som hadde sluttet i arbeidslivet og søsken over 25 år.

iii) De 33 631 hovedpersoner (største inntektstakere) var trolig stort sett sjømenn. Som nevnt omfattet antatt inntekt ikke sjømannsinntekten, mens denne ble tatt med i husholdningsinntekten. Sjømennenes husholdningsinntekt ble derfor vanligvis vesentlig større enn antatt inntekt.

iv) Av de 216 888 inntektstakere var 94 986 eller 43,8 prosent nullskattytere. Det vil si at de ikke ville blitt influert av lettelser i inntektsskatten.

Av inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt var ellers 29 453 eller 7,1 prosent medlem av en husholdning med mellom 4 000 og 8 000 kroner i husholdningsinntekt. Også for mange av disse inntektstakere kan en trolig si at de kunne holde en høyere levestandard enn hva antatt inntekt gav uttrykk for. Men sammenhengen er her noe mer tvilsom, særlig i de tilfelle hvor det var mange personer i husholdningen. Tabell 9 og 10 viser hvilke grupper av personer disse 29 453 inntektstakere omfattet.

Tabell 9. Inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt og med husholdningsinntekt mellom 4 000 og 8 000 kroner etter stillingen i husholdningen, alder og skattlegging.

Kilde: Inntektsstatistikken 1962

Stilling i husholdningen, alder	Inntektsskattyter	Nullskattyter	I alt
Bipersoner under 25 år	2 388	3 582	5 970
Bipersoner 25 - 60 år	2 587	6 170	8 757
Bipersoner 60 - 70 "	1 194	1 990	3 184
Bipersoner 70 år og mer	199	3 582	3 781
Hovedpersoner under 25 år	995	597	1 592
Hovedpersoner 25 - 60 år	1 592	1 592	3 184
Hovedpersoner 60 - 70 "	1 791	398	2 189
Hovedpersoner 70 år og mer	199	597	796
Alle inntektstakere	10 945	18 508	29 453

i) I alt 21 692 eller 73,6 prosent var bipersoner i husholdninger med flere inntektstakere. (Se tabell 9.) Av disse bipersoner var 5 970 under 25 år. Hvis en trekker inn forholdet årsinntekt/livsinntekt, kan en kanskje gå ut fra at en stor del av disse unge inntektstakere senere vil oppnå en høyere inntekt. Av de 21 692 bipersoner ble et relativt stort antall, 6 567, gruppert som trygdede

Tabell 10. Inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt og med husholdningsinntekt mellom 4 000 og 8 000 kroner etter stillingen i husholdningen og sosioøkonomisk gruppering.

Kilde: Inntektsstatistikken 1962.

Sosioøkonomisk gruppering	Hovedperson	Biperson	I alt
Lønnstakere i jordbruk, skogbruk, fiske	995	2 388	3 383
Andre lønnstakere	2 786	6 965	9 751
Selvstendige i jordbruk, skogbruk, fiske	2 388	2 189	4 577
Andre selvstendige	199	797	996
Trygdede	1 194	6 567	7 761
Pensjonister, personer med formuesinntekt etc.	199	597	796
Personer ikke liknet	-	2 189	2 189
Alle inntektstakere	7 761	21 692	29 453

ved den sosioøkonomiske gruppering. (Se tabell 10.) En kan kanskje gå ut fra at de fleste av bipersonene over 70 år (3 781) var trygdede. Hvis en dessuten forutsetter at de trygdede stort sett var over 25 år, kan en altså dele opp massen av de 21 692 bipersoner slik:

5 970 under 25 år

6 567 trygdede

9 155 25 - 70 år (eksklusive trygdede)

I alt 21 692 bipersoner

Av de 9 155 bipersoner mellom 25 og 70 år (eksklusive trygdede) var de fleste lønnstakere, men ca. 2 000 av dem ble gruppert som selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske.

ii) 7 761 av inntektstakerne med antatt inntekt mindre enn 4 000 kroner og husholdningsinntekt mellom 4 000 og 8 000 kroner var eneste eller største inntektstaker (hovedperson) i sin husholdning. Dette tallet på inntektstakere definerte samtidig tallet på husholdninger som hadde mellom 4 000 og 8 000 kroner i husholdningsinntekt og som bare hadde inntektstakere med under 4 000 kroner i antatt inntekt. Til disse 7 761 husholdninger hørte altså 7 761 "hovedpersoner" og endel av 21 692 "bipersoner".¹⁾

1) Resten av disse bipersoner hørte til husholdninger hvor hovedpersonen hadde mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt.

Hvis en forutsetter at de trygdede blant de 7 761 hovedpersoner omfattet alle av disse hovedpersoner som var over 70 år, men ingen under 25 år,¹⁾ kan inntektstakerne deles opp slik:

1 592 hovedpersoner under 25 år

1 194 trygdede

4 975 hovedpersoner 25-70 år (eksklusive trygdede)

I alt 7 761 hovedpersoner

De 4 975 hovedpersoner mellom 25 og 70 år (eksklusive trygdede) var i det vesentlige selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske eller lønnstakere.

iii) 18 508 eller 62,8 prosent av inntektstakerne med under 4 000 kroner i antatt inntekt og mellom 4 000 og 8 000 kroner i husholdningsinntekt var nullskattytere og ville altså ikke vært influert av eventuelle lettelsener i inntektskatten.

171 358 eller 41,0 prosent av inntektstakerne med under 4 000 kroner i antatt inntekt hørte til en husholdning som heller ikke samlet hadde en inntekt som nådde opp til 4 000 kroner. Det er altså særlig for disse inntektstakere at en eventuelt skulle kunne finne en tydelig sammenheng mellom den lave antatte inntekt og levestandarden. Ved den videre bearbeiding av materialet viste det seg at denne gruppe inntektstakere omfattet følgende personer:

i) De aller fleste, eller 161 804 av inntektstakerne, var eneste eller største inntektstaker (hovedperson) i sin husholdning. Dette betyr samtidig at gruppen av inntektstakere med under 4 000 kroner både i antatt inntekt og husholdningsinntekt omfattet 161 804 husholdninger.

ii) Av bipersonene ble 5 970 inntektstakere gruppert som trygdede ved den sosioøkonomiske gruppering. Hvis en forutsetter at de trygdede stort sett var over 25 år og omfattet alle over 70 år, kan de 9 554 bipersoner grupperes slik:

1 592 bipersoner under 25 år

5 970 trygdede

1 992 bipersoner 25-70 år (eksklusive trygdede)

I alt 9 554 bipersoner

8 957 eller 93,8 prosent av disse bipersoner var nullskattytere og ville altså ikke blitt influert av en eventuell nedsettelse av inntektsskatten.

---

1) Denne forutsetning om aldersfordelingen for de trygdede er brukt generelt ved drøftingen av personer med lave inntekter. En kjenner ikke de eksakte tall for aldersfordelingen, men antar at forutsetningen gir et tilnærmet riktig bilde av de virkelige forhold.

iii) 117 624 av de 161 804 hovedpersonene var nullskattytere. Gruppert etter alder og husholdningstype fordelte de 117 624 nullskattytere seg slik:

49 753	hovedpersoner 70 år eller mer (av disse 36 816 enslige)
2 985	enslige forsørgere med barn ¹⁾
9 950	andre hovedpersoner under 25 år (av disse 6 169 enslige)
31 848	andre hovedpersoner 25-60 år (av disse 14 925 enslige)
23 088	andre hovedpersoner 60-70 år (av disse 15 126 enslige)

I alt 117 624 nullskattytere

Ifølge den sosioøkonomiske gruppering fordelte de 117 624 nullskattyterne seg slik:

18 311	lønnstakere (så godt som alle i næringer utenom jordbruk, skogbruk og fiske)
12 149	selvstendige (av disse 7 364 i jordbruk, skogbruk og fiske)
71 044	trygdede
3 184	pensjonister, personer med formuesinntekt etc.
1 990	skoleelever
10 946	personer ikke liknet

I alt 117 624 nullskattytere

Hvis en forutsetter at de trygdede stort sett omfattet alle 49 753 inntektstakere som var 70 år eller mer, kanskje de fleste enslige forsørgere med barn, og ellers først og fremst personer over 25 år, kan en også gruppere de 117 624 nullskattytere slik:

Oversikt over hovedpersoner med under 4 000 kroner i både antatt inntekt og husholdningsinntekt. Nullskattytere.

71 074 trygdede	Disse inntektstakere kom inn under allerede etablerte offentlige stønadsordninger, og deres levestandard var delvis fastlagt av disse stønader.
9 950 inntektstakere under 25 år, av disse 6 169 enslige	Inntektstakere som kanskje for en stor del vil oppnå høyere inntekt senere. De var antakelig i 1962 studenter eller skoleelever eller de arbeidet av andre grunner bare en del av året.
5 - 10 000 personer ikke liknet, 25 år eller mer	Personer som av forskjellige grunner, f.eks. sykdom, ikke er tatt med i likningen 1962. Endel av disse personer har antakelig mottatt offentlige eller private stønader som ikke er blitt regnet som skattepliktige.

1) Eksklusive noen få enslige forsørgere som var 70 år eller mer.

Anslagsvis 26 000-31 000 andre inntekts- takere, 25 - 70 år	Omfattet 3 184 pensjonister, personer med formuesinntekt etc., 12 149 selvstendige - av disse 7 364 i jordbruk, skogbruk, fiske - og fra 11 til 16 000 lønnstakere. Alle disse inntektstakere hadde av ukjente årsaker en antatt inntekt under 4 000 kroner. Endel hadde trolig p.g.a. sykdom eller andre årsaker bare arbeidd en del av året. Det er videre mulig at enkelte hadde mottatt trygdeinntekter eller andre inntekter som ikke ble regnet som skattepliktig inntekt.
I alt 117 624 inntektstakere (nullskattytere)	Tallet på hovedpersoner med under 4 000 kroner både i antatt inntekt og husholdningsinntekt og som var nullskattytere. 1962

iv) 44 180 av de 161 804 hovedpersoner var inntektsskattytere. Gruppert etter alder og husholdningstype fordelte de 44 180 inntektsskattytere seg slik:

- 3 980 inntektstakere 70 år eller mer (av disse 3 582 enslige)
- 2 189 enslige forsørgere med barn
- 9 154 andre hovedpersoner under 25 år (av disse 7 562 enslige)
- 14 727 andre hovedpersoner 25-60 år (av disse 10 348 enslige)
- 14 130 andre hovedpersoner 60-70 år (av disse 9 353 enslige)

I alt 44 180 inntektstakere

Ifølge den sosioøkonomiske gruppering fordelte de 44 180 inntektsskattytere seg slik:

- 6 169 trygdede
- 25 074 lønnstakere¹⁾ (av disse 4 179 i jordbruk, skogbruk, fiske)
- 8 558 selvstendige (av disse 5 771 i jordbruk, skogbruk, fiske)
- 4 379 pensjonister, personer med formuesinntekt etc.

I alt 44 180 inntektstakere

Hvis en forutsetter at de trygdede stort sett omfattet alle 3 980 inntektstakere som var 70 år eller mer og kanskje de fleste enslige forsørgere med barn, kan en også gruppere de 44 180 inntektsskattytere slik:

1) Inklusive noen få skoleelever.

Oversikt over hovedpersoner med under 4 000 kroner både i antatt inntekt og husholdningsinntekt. Innstektsskattytere.

6 169 trygdede	Disse inntektstakeres levestandard var delvis fastlagt av offentlige stønader.
9 154 inntektstakere, under 25 år, av disse 7 562 enslige	Inntektstakere som kanskje for en stor del vil oppnå høyere inntekt senere, men som i 1962 antakelig bare arbeidet en del av året.
28 857 inntektstakere, 25 - 70 år, av disse 19 701 enslige	Omtrent halvparten av disse inntektstakere var mellom 60 og 70 år. Gruppen omfattet antakelig ca. 4 400 pensjonister, personer med formuesinntekt etc., ca. 8 600 selvstendige - av disse ca. 5 800 i jordbruk, skogbruk, fiske - og ca. 15 900 lønntakere. Alle disse inntektstakere hadde av ukjente årsaker en antatt inntekt under 4 000 kroner. Enkelte hadde antakelig på grunn av sykdom eller andre årsaker bare arbeidet en del av året. Det er videre mulig at enkelte hadde mottatt trygdeinntekter eller andre inntekter som ikke ble regnet som skattepliktig inntekt.
I alt 44 180 inntektstakere (inntektsskatt- yttere)	Tallet på hovedpersoner med under 4 000 kroner både i antatt inntekt og husholdningsinntekt og som var inntektsskattytere. 1962.

3. Inntektstakere med 4 000 - 8 000 kroner i antatt inntekt.

Det kan diskuteres om disse inntektstakere hører med i en oversikt over personer med lave inntekter. Tross alt var det ifølge inntektsstatistikken 1962 41,8 prosent av inntektstakerne som hadde mindre enn 8 000 kroner i antatt inntekt, og ifølge skattestatistikken 1962 var det 30,6 prosent av de personlige skattytere som tilhørte samme inntektstrinn. Tar en imidlertid utgangspunkt i beregnet gjennomsnittlig årsfortjeneste for voksne menn i industrien, var denne som tidligere nevnt 16 351 kroner i 1962. Personer med mellom 4 000 og 8 000 kroner i inntekt hadde altså mellom fjerdeparten og halvparten av denne gjennomsnittsinntekten.¹⁾ En tar derfor med en kort oversikt over også disse inntektstakere.

I alt var det 334 424 inntektstakere med mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt ved skattelikningen 1962. Av disse hørte 169 644 eller 50,7 prosent til en husholdning med 8 000 kroner eller mer i samlet inntekt. De fleste av disse 169 644 inntektstakere var bipersoner i en husholdning, og en kan antakelig forutsette at de stort sett kunne holde en høyere levestandard enn den antatte inntekt gav uttrykk for.

1) Det må understrekes at definisjonene av antatt inntekt og årsfortjenesten ifølge lønnsstatistikken ikke er like. For en person med bare lønnsinntekt vil antatt inntekt være mindre enn lønnsinntekten.

164 780 eller 49,3 prosent av inntektstakere med mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt hørte til en husholdning som også samlet hadde en inntekt som lå mellom de samme grenser. Disse inntektstakere var alle hovedpersoner (største inntektstakere) i sine husholdninger.¹⁾ Et annet karakteristisk trekk var at det stort sett dreide seg om relativt gamle inntektstakere. 28,4 prosent var 70 år eller mer, 23,2 prosent mellom 60 og 70 år og ytterligere 26,0 prosent mellom 40 og 60 år. Ca. 20 000 eller 12,2 prosent var under 25 år og vil antakelig for en stor del oppnå en høyere inntekt senere.

Tabell 11. Hovedpersoner med 4 000 - 8 000 kroner både i antatt inntekt og husholdningsinntekt etter husholdningstype og skattlegging.

Kilde: Inntektsstatistikken 1962.

Husholdningstype	Inntektsskattyter	Nullskattyter	I alt
Enslige	65 273	6 169	71 442
Enslige forsørgere med barn	5 970	200	6 170
Ektepar uten barn	32 438	9 950	42 388
Ektepar med 1 barn	9 952	1 393	11 345
Ektepar med 2 barn	5 772	1 195	6 967
Ektepar med 3 eller flere barn ...	2 986	5 771	8 757
Andre husholdningstyper	14 925	2 786	17 711
Alle hovedpersoner	137 316	27 464	164 780

Ved siden av at disse inntektstakere var relativt gamle, hørte de i stor utstrekning til husholdningstypene enslige og ektepar uten barn. 69,1 prosent hørte til disse kategorier fordelt på 71 442 enslige og 42 388 ektepar uten barn. (Se tabell 11).

Tabell 12. Hovedpersoner med 4 000 - 8 000 kroner både i antatt inntekt og husholdningsinntekt etter sosioøkonomisk gruppering og skattlegging.

Kilde: Inntektsstatistikken 1962.

Sosioøkonomisk gruppering	Inntektsskattyter	Nullskattyter	I alt
Lønnstakere i jordbruk, skogbruk, fiske	6 368	995	7 363
Andre lønnstakere	48 160	2 388	50 548
Selvstendige i jordbruk, skogbruk, fiske	23 482	3 980	27 462
Andre selvstendige	7 765	796	8 561
Trygdede	36 019	18 706	54 725
Pensjonister, personer med formuesinntekt etc.	15 522	599	16 121
Alle hovedpersoner	137 316	27 464	164 780

1) Bipersonene i disse husholdninger hadde alle under 4 000 kroner i antatt inntekt og er behandlet i avsnittet foran.

En relativt stor del av inntektstakerne med 4 000 - 8 000 kroner både i antatt inntekt og husholdningsinntekt var trygdede. (Se tabell 12.) I alt 33,2 prosent hørte til denne kategori. I tillegg var 9,8 prosent pensjonister, personer med formuesinntekt etc. 35,1 prosent var lønnstakere og 16,7 prosent selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske.

27 464 eller 16,7 prosent av disse inntektstakere var nullskattytere og ville altså ikke blitt influert av eventuelle lettelser i inntektsskatten.

4. Sammendrag

Av ca. 1,8 millioner inntektstakere i 1962 hadde om lag 418 000 under 4 000 kroner i antatt inntekt og om lag 334 000 mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt.

En stor del av inntektstakerne i de laveste inntektstrinnene var bipersoner (barn, ektefelle og andre familiemedlemmer) som, når en også regner med inntekten til hovedpersonen og andre medlemmer av husholdningen, trolig kunne opprettholde en høyere levestandard enn bipersonenes antatte inntekt gav uttrykk for. Blant inntektstakere med lav antatt inntekt var også mange sjømenn som p.g.a. sjømannsinntekten hadde en vesentlig høyere husholdningsinntekt enn antatt inntekt. I alt var det 386 532 eller 51,4 prosent av inntektstakerne med under 8 000 kroner i antatt inntekt som var knyttet til en husholdning med 8 000 kroner eller mer i husholdningsinntekt.

Av de andre 365 591 inntektstakere med under 8 000 kroner i antatt inntekt var 31 246 bipersoner i en husholdning, mens 334 345 var hovedperson (eneste eller største inntektstaker) i en husholdning. Det var altså ca. 334 000 husholdninger med under 8 000 kroner i husholdningsinntekt. Av disse hadde 161 804 under 4 000 kroner og 172 541 mellom 4 000 og 8 000 kroner i husholdningsinntekt.

77 243 av husholdningene med under 4 000 kroner i samlet inntekt hadde en trygdet som hovedperson. Levestandarden til disse husholdninger var delvis bestemt av størrelsen av offentlige stønader. Endel av disse stønader var trolig ikke med i antatt inntekt.

19 104 av husholdningene med under 4 000 kroner i husholdningsinntekt hadde en inntektstaker under 25 år som hovedperson. En stor del av disse inntektstakere vil trolig senere oppnå en høyere inntekt. Den levestandard de kunne opprettholde i 1962 ble antakelig for endel bestemt av andre finansieringskilder enn skattepliktige inntekter (stipendier, studielån, private stønader etc.)¹⁾

1) Som nevnt under avsnittet om definisjonen av husholdningen, gav inntektsmaterialet ikke grunnlag for en helt korrekt avgrensning av husholdningene. Det kan således tenkes at enkelte av de yngre enslige i materialet egentlig skulle hørt til foreldrenes husholdning .

5 000 - 10 000¹⁾ av husholdningene med under 4 000 kroner i husholdningsinntekt hadde til hovedperson en inntektstaker over 25 år som likningsmyndighetene ikke hadde tatt med ved likningen. Likningsmyndighetene har i disse tilfelle regnet med at det ikke forekom skattbare inntekter, f.eks. på grunn av sykdom (inklusive sinnssykdom). Endel av disse personer har antakelig mottatt offentlige eller private stønader som ikke er blitt regnet som skattepliktige.

Resten av husholdningene med under 4 000 kroner i husholdningsinntekt omfattet 55 - 60 000 husholdninger hvor hovedpersonen var mellom 25 og 70 år. For disse husholdninger kjenner en ikke noen spesiell "forklaring" på at inntekten i 1962 var under 4 000 kroner. Sykdom eller arbeidsløshet kan ha vært medvirkende årsak i endel tilfelle. En vet ellers ikke hva ikke-skattepliktige inntekter kan ha betydd for levestandarden til disse personer, eller om inntekten fra skattelikningen av andre grunner gir et feilaktig bilde av levestandarden. For å få oversikt over dette måtte en ha nøyaktige oppgaver over forbruket i 1962 til disse inntektstakere og kjennskap til hvordan dette forbruket ble finansiert.²⁾ Det en nå vet om denne gruppen av husholdninger er at den omfattet svært mange eldre mennesker under aldersgrensen for alderstrygd (anslagsvis 60 - 80 prosent av hovedpersonene var mellom 50 og 70 år). En vet videre at hovedpersonene i disse husholdninger ble gruppert slik ved den sosioøkonomiske gruppering: Ca. 7 500 pensjonister, personer med formuesinntekt etc., ca. 21 000 selvstendige (av disse vel 13 000 i jordbruk, skogbruk og fiske) og 27 - 32 000 lønns-takere.

Som nevnt var det 172 541 husholdninger med mellom 4 000 og 8 000 kroner i husholdningsinntekt. Av disse hadde 55 919 en trygdet som hovedperson (største eller eneste inntektstaker), og for 21 691 husholdninger var hovedpersonen under 25 år. For disse to grupper av husholdninger kan en gjøre gjeldende liknende synspunkter som for tilsvarende husholdninger med under 4 000 kroner i inntekt.

Resten av husholdningene med mellom 4 000 og 8 000 kroner i samlet inntekt utgjorde ca. 95 000. Dette var for en stor del eldre mennesker under 70 år (ca. 35 000 av hovedpersonene var mellom 60 og 70 år). Ifølge den sosioøkonomiske gruppering fordelte hovedpersonene i disse husholdningene seg slik: Ca. 16 000 pensjonister, personer med formuesinntekt etc., ca. 39 000 selvstendige

1) Det beregnede tall fra inntektsmaterialet for ikke liknede personer i husholdninger med under 4 000 kroner i inntekt var 10 946, men en har forutsatt at endel av de ikke liknede personer var under 25 år og dermed tatt med i tallet foran.

2) Det samme gjelder selvsagt også de andre grupper som ble nevnt foran: trygdede, personer under 25 år og ikke liknede.

(av disse ca. 30 000 i jordbruk, skogbruk og fiske) og ca. 40 000 lønnstakere.

117 624 eller 72,7 prosent av hovedpersonene i husholdninger med under 4 000 kroner i inntekt var nullskattytere og ville altså ikke blitt influert av lettelsers i inntektsskatten. Når det gjaldt husholdninger med mellom 4 000 og 8 000 kroner i inntekt, var 30 648 eller 17,8 prosent av hovedpersonene nullskattytere. Heller ikke for inntektsskattyterne med under 4 000 kroner i antatt inntekt kunne lettelsers i inntektsskatten ha betydd særlig mye i retning av økt levestandard. Ifølge skattestatistikken utgjorde de utliknede inntektsskatter 288 kroner i gjennomsnitt for inntektsskattytere med antatt inntekt under 4 000 kroner. For inntektsskattytere med mellom 4 000 og 8 000 kroner i antatt inntekt utgjorde de utliknede inntektsskatter i gjennomsnitt 820 kroner.